

Treści nauczania – wymagania szczegółowe:

I. Starożytność

1. Cywilizacje Bliskiego i Dalekiego Wschodu. Uczeń:

1. charakteryzuje uwarunkowania geograficzne rozwoju cywilizacji na Bliskim i Dalekim Wschodzie;
2. porównuje formy ustrojowe i struktury społeczne w cywilizacjach blisko wschodnich;
3. rozpoznaje cechy charakterystyczne najważniejszych osiągnięć kulturowych cywilizacji bliskowschodnich oraz hinduskiej i chińskiej w zakresie architektury, sztuki, nauki i pisma.

2. Społeczeństwo, życie polityczne i kultura starożytnej Grecji. Uczeń:

1. charakteryzuje geograficzne uwarunkowania cywilizacji greckiej;
2. wyjaśnia przemiany ustrojowe w Atenach i porównuje formy ustrojowe greckich polis;
3. rozpoznaje dokonania kulturowe Greków w dziedzinie architektury, rzeźby, teatru, literatury, filozofii, nauki i identyfikuje je z ich twórcami;
4. identyfikuje dziedzictwo kultury greckiej w dorobku kulturowym Europy.

3. Ekspansja w świecie greckim i rzymskim. Uczeń:

1. porównuje kolonizację grecką z fenicką w basenie Morza Śródziemnego;
2. charakteryzuje wojny grecko-perskie i ekspansję Aleksandra Wielkiego;
3. charakteryzuje ekspansję rzymską i wyjaśnia ideę imperium rzymskiego.

4. Społeczeństwo, życie polityczne i kultura starożytnego Rzymu. Uczeń:

1. charakteryzuje przemiany ustrojowe i społeczne w Rzymie republikańskim i w cesarstwie rzymskim;
2. porównuje niewolnictwo w Rzymie z wcześniejszymi formami niewolnictwa w świecie bliskowschodnim i greckim;
3. opisuje zmiany w położeniu religii chrześcijańskiej w państwie rzymskim (od religii prześladowanej, poprzez tolerowaną, do panującej);
4. prezentuje najważniejsze stanowiska historiografii dotyczące przyczyn upadku państwa rzymskiego;
5. rozpoznaje dokonania kulturowe Rzymian w dziedzinie prawa, literatury, nauki, architektury i techniki;
6. identyfikuje dziedzictwo kultury rzymskiej w dorobku kulturowym Europy.

II. Średniowiecze

1. Bizancjum i Zachód a świat islamu. Uczeń:

1. charakteryzuje kręgi kulturowe: łaciński, bizantyjski i arabski;
2. opisuje charakterystyczne cechy bizantyjskiego systemu politycznego;
3. wyjaśnia wpływ cywilizacji islamskiej na cywilizację łacińską i bizantyjską;
4. rozpoznaje najważniejsze osiągnięcia cywilizacji islamskiej w zakresie architektury, sztuki i nauki.

2. Europa wczesnego średniowiecza. Uczeń:

1. opisuje zasięg terytorialny, organizację władzy, gospodarkę i kulturę państwa Franków;
2. charakteryzuje i porównuje ideę cesarstwa karolińskiego z ideą cesarstwa Ottonów;
3. opisuje proces tworzenia się państw w Europie Zachodniej, z uwzględnieniem najazdów Arabów, Normanów i Węgrów;
4. opisuje proces powstawania państw w Środkowo-Wschodniej Europie, z uwzględnieniem wpływu cywilizacji łańskiejskiej i bizantyjskiej;
5. charakteryzuje funkcjonowanie władzy, struktur społecznych i gospodarki w systemie feudalnym.

3. Europa w okresie krucjat. Uczeń:

1. wyjaśnia ideowe i polityczne przyczyny rywalizacji papieżstwa z cesarstwem o zwierzchnictwo nad średniowieczną Europą;
2. charakteryzuje polityczne, społeczno-gospodarcze i religijne uwarunkowania oraz ocenia skutki wypraw krzyżowych do Ziemi Świętej i rekonkwisty;
3. opisuje charakterystyczne przejawy ożywienia społeczno-gospodarczego w Europie XI–XIII w.;
4. opisuje kierunki i charakter oraz konsekwencje najazdów mongolskich dla Europy Środkowo-Wschodniej.

4. Polska w okresie wczesnopiastowskim. Uczeń:

1. prezentuje główne stanowiska historiografii dotyczące etnogenezy Słowian;
2. wyjaśnia uwarunkowania narodzin państwa polskiego i jego chrystianizacji;
3. opisuje rozwój terytorialny państwa polskiego w X–XII w.;
4. rozpoznaje tendencje centralistyczne i decentralistyczne w życiu politycznym państwa polskiego w X–XII w.;
5. synchronizuje najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski i Europy w X–XII w.

5. Polska w okresie rozbitcia dzielnicowego. Uczeń:

1. wyjaśnia przyczyny polityczne i społeczno-gospodarcze oraz następstwa rozbitcia dzielnicowego;
2. porównuje proces formowania się społeczeństwa stanowego w Polsce i w zachodniej Europie;
3. opisuje przemiany społeczno-gospodarcze na ziemiach polskich oraz ocenia społeczno-kulturowe skutki kolonizacji na prawie niemieckim;
4. charakteryzuje proces przezwyciężenia rozbitcia politycznego ziem polskich, ze wskaźnikami na rolę władców i Kościoła;
5. synchronizuje najważniejsze wydarzenia z okresu rozbitcia dzielnicowego i dziejów Europy.

6. Europa późnego średniowiecza. Uczeń:

1. wyjaśnia przyczyny kryzysu idei władzy uniwersalnej w Europie późnego średniowiecza;
2. charakteryzuje przemiany społeczne i gospodarcze w Europie w późnym

średniowieczu;

3. opisuje zmiany na mapie politycznej Europy w XIV–XV w.;

4. charakteryzuje następstwa upadku cesarstwa bizantyńskiego i ekspansji tureckiej dla Europy.

7. Polska w XIV–XV w. Uczeń:

1. opisuje rozwój terytorialny państwa polskiego w XIV–XV w.;

2. charakteryzuje rozwój monarchii stanowej w Polsce, uwzględniając strukturę społeczeństwa polskiego w późnym średniowieczu i rozwój przywilejów szlacheckich;

3. wyjaśnia międzynarodowe i wewnętrzne uwarunkowania związków Polski z Węgrami i Litwą w XIV–XV w.;

4. charakteryzuje i ocenia stosunki polsko-krzyżackie na płaszczyźnie politycznej, gospodarczej i kulturowej;

5. ocenia panowanie Piastów w dziejach Polski; ocenia politykę dynastyczną Jagiellonów;

6. synchronizuje wydarzenia z dziejów Polski i Europy w XIV–XV w.

8. Kultura średniowiecza. Uczeń:

1. wyjaśnia uniwersalny charakter kultury średniowiecznej;

2. ocenia znaczenie włączenia ziem polskich do cywilizacyjnego kręgu świata zachodniego (łacińskiego);

3. identyfikuje dokonania kultury okresu średniowiecza w zakresie piśmiennictwa, prawa, filozofii, architektury i sztuki, z uwzględnieniem kultury polskiego średniowiecza.

III. Dzieje nowożytne

1. Odkrycia geograficzne i europejski kolonializm doby nowożytnej. Uczeń:

1. charakteryzuje cywilizacje prekolumbijskie w Ameryce;

2. opisuje udział poszczególnych państw europejskich w podziale Nowego Świata w XVI–XVIII w.;

3. ocenia wpływ odkryć geograficznych i ekspansji kolonialnej na życie gospodarcze i kulturowe Europy;

4. ocenia długofalowe konsekwencje wielkich odkryć geograficznych dla Ameryki, Azji, Afryki.

2. Europa w XVI–XVII w. Uczeń:

1. rozpoznaje charakterystyczne cechy renesansu europejskiego oraz wskazuje czołowych twórców i ich dzieła;

2. wyjaśnia polityczne, gospodarcze, społeczne, kulturowe uwarunkowania i następstwa reformacji, opisując główne nurty i postaci; charakteryzuje reformę Kościoła katolickiego;

3. opisuje mapę polityczną i wyznaniową Europy w XVI w.;

4. wyjaśnia zmiany w sposobie funkcjonowania państw europejskich w epoce nowożytnej, z uwzględnieniem charakterystyki i oceny absolutyzmu francuskiego;

5. opisuje proces kształtowania się państwa moskiewskiego/rosyjskiego;
6. charakteryzuje główne europejskie konflikty polityczne w XVI–VII w., z uwzględnieniem roli Turcji w Europie Środkowo-Wschodniej;
7. wyjaśnia genezę i opisuje następstwa rewolucji angielskich;
8. analizuje przemiany kapitalistyczne w życiu gospodarczym Europy Zachodniej XVI–XVII w.;
9. opisuje przemiany w kulturze europejskiej w XVII w. i rozpoznaje główne dokonania epoki baroku.

3. Rzeczpospolita w okresie renesansu i demokracji szlacheckiej. Uczeń:

1. opisuje i wyjaśnia funkcjonowanie najważniejszych instytucji życia politycznego w XVI-wiecznej Polsce, w tym sejmików, sejmu, senatu i sejmu elekcyjnego; ocenia demokrację szlachecką;
2. ocenia polską specyfikę w zakresie rozwiązań ustrojowych, struktury społecznej i modelu życia gospodarczego na tle europejskim oraz synchronizuje najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski w XVI w. z wydarzeniami europejskimi;
3. opisuje zmiany terytorialne państwa polsko-litewskiego i charakteryzuje stosunki z sąsiadami w XVI w.;
4. ocenia zmiany w relacjach polsko-litewskich w XVI w.;
5. ocenia kulturową rolę Polski w przeniesieniu wzorców cywilizacji zachodniej na obszary ruskie i litewskie;
6. ocenia sytuację wyznaniową na ziemiach Rzeczypospolitej w XVI w., w tym tolerancję wyznaniową oraz unię brzeską;
7. identyfikuje dzieła polskiego renesansu oraz ocenia dorobek polskiej myśli politycznej okresu odrodzenia i reformacji.

4. Rzeczpospolita Obojga Narodów w XVII w. Ustrój, społeczeństwo i kultura. Uczeń:

1. opisuje zmiany terytorium Rzeczypospolitej w XVII w.;
2. opisuje główne etapy konfliktów politycznych i militarnych Rzeczypospolitej ze Szwecją, państwem moskiewskim/Rosją i Turcją w XVII w.; wyjaśnia ich następstwa;
3. charakteryzuje proces oligarchizacji życia politycznego Rzeczypospolitej;
4. wyjaśnia przyczyny kryzysów wewnętrznych oraz załamania gospodarczego Rzeczypospolitej w XVII w.;
5. ocenia polską specyfikę w zakresie rozwiązań ustrojowych, struktury społecznej i modelu życia gospodarczego na tle europejskim oraz synchronizuje najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski w XVII w. z wydarzeniami europejskimi;
6. charakteryzuje sarmatyzm jako ideologię i styl życia polskiej szlachty; rozpoznaje dzieła sztuki polskiego baroku.

5. Oświecenie, absolutyzm oświecony i rewolucje XVIII w. Uczeń:

1. wyjaśnia polityczne, gospodarcze, społeczne, kulturowe uwarunkowania oświecenia europejskiego;

2. charakteryzuje główne idee europejskiego oświecenia i rozpoznaje jego główne dokonania w myśli politycznej, nauce, literaturze, sztuce i architekturze;
3. charakteryzuje absolutyzm oświecony na przykładach państw sąsiadujących z Rzeczpospolitą;
4. charakteryzuje program modernizacji Rosji i rosyjską ideę imperium;
5. charakteryzuje parlamentaryzm angielski i rewolucję przemysłową w Anglii;
6. porównuje przyczyny oraz charakter rewolucji amerykańskiej i francuskiej;
7. charakteryzuje specyfikę okresu jakobińskiego rewolucji francuskiej;
8. wskazuje najważniejsze zmiany na mapie politycznej Europy i Ameryki Północnej w XVIII w. oraz wyjaśnia ich przyczyny;
9. ocenia znaczenie rewolucji amerykańskiej i francuskiej z perspektywy politycznej, gospodarczej i społecznej.

6. Rzeczpospolita w XVIII w. Reformy oświeceniowe i rozbiory. Uczeń:

1. charakteryzuje politykę Rosji, Prus i Austrii wobec Rzeczypospolitej i wskazuje przejawy osłabienia suwerenności państwa polskiego;
2. charakteryzuje działania zmierzające do naprawy Rzeczypospolitej i walkę zbrojną o utrzymanie niepodległości w drugiej połowie XVIII w.;
3. charakteryzuje i ocenia dzieło Sejmu Wielkiego, odwołując się do tekstu Konstytucji 3 maja;
4. opisuje i wyjaśnia uwarunkowania wewnętrzne i międzynarodowe kolejnych rozbiórów Polski, a także analizuje zmiany granic;
5. prezentuje oceny polskiej historiografii dotyczące rozbiorów, panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego i przyczyn upadku Rzeczypospolitej;
6. wyjaśnia specyfikę polskiego oświecenia; ocenia dorobek kulturowy okresu stanisławowskiego, z uwzględnieniem reformy szkolnictwa;
7. synchronizuje najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski w XVIII w. z wydarzeniami w Europie i w Stanach Zjednoczonych.

IV. Wiek XIX

1. Europa napoleońska. Uczeń:

1. opisuje kierunki i etapy podbojów Napoleona; charakteryzuje napoleońską ideę imperium;
2. wyjaśnia źródła sukcesów i porażek Napoleona w polityce wewnętrznej i zagranicznej;
3. wyjaśnia wpływ idei rewolucji francuskiej i wojen okresu napoleońskiego na zmiany polityczne, społeczne i gospodarcze w Europie;
4. wskazuje przykłady i wyjaśnia przyczyny zaangażowania się Polaków po stronie Napoleona;
5. charakteryzuje ustrój polityczny Księstwa Warszawskiego;
6. charakteryzuje decyzje kongresu wiedeńskiego, z uwzględnieniem sprawy polskiej.

2. Europa i Stany Zjednoczone w epoce rewolucji przemysłowej. Uczeń:

1. charakteryzuje proces uprzemysłowienia państw europejskich i Stanów Zjednoczonych;
2. charakteryzuje rozwój terytorialny, gospodarczy oraz przemiany społeczno-kulturowe w Stanach Zjednoczonych w XIX w.;
3. ocenia gospodarcze, społeczne, kulturowe i ekologiczne skutki rewolucji przemysłowej.
- 4.

3. Ideologie XIX w. Uczeń:

1. charakteryzuje i porównuje ideologie: konserwatyzm, liberalizm, nacjonalizm, socjalizm utopijny, marksizm i anarchizm;
2. wyjaśnia związki pomiędzy ideologiami liberalnymi i nacjonalistycznymi a europejskimi ruchami niepodległościowymi i zjednoczeniowymi, omawia powstanie o niepodległość Grecji, Wiosnę Ludów, zjednoczenie Włoch i Niemiec;
3. porównuje cele i charakter oraz ocenia polityczne i społeczno-gospodarcze skutki zjednoczenia Włoch i Niemiec;
4. charakteryzuje różne formy zorganizowanej działalności robotników: związki zawodowe, partie polityczne oraz wyjaśnia proces demokratyzacji, z uwzględnieniem przemian ustrojowych w Europie Zachodniej.

4. Walka o niepodległość Polski w okresie niewoli narodowej. Uczeń:

1. charakteryzuje i porównuje cele oraz metody polityki zaborców wobec społeczeństwa polskiego w okresie niewoli narodowej;
2. rozpoznaje działania społeczeństwa sprzyjające rozwojowi tożsamości narodowej;
3. wyjaśnia przyczyny, charakter i skutki powstań narodowych;
4. prezentuje oceny polskiej historiografii dotyczące powstań narodowych;
5. charakteryzuje koncepcje polityczno-społeczne Wielkiej Emigracji XIX w. i ich wpływ na życie polityczno-społeczne w trzech zaborach;
6. ocenia dorobek kultury polskiej XIX w. i jej wpływ na kształtowanie się tożsamości narodowej Polaków.

5. Społeczeństwo polskie w okresie zaborów w XIX w. Uczeń:

1. wyjaśnia wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny odmiennego rozwoju gospodarczego ziem polskich w trzech zaborach;
2. analizuje strukturę społeczeństwa w trzech zaborach, z uwzględnieniem mniejszości narodowych i wyznaniowych, w tym ludności żydowskiej;
3. wyjaśnia przyczyny, charakter i skutki emigracji w XIX w. oraz ocenia aktywność polityczną, militarną i kulturalną Polaków w Europie;
4. porównuje programy ruchu narodowego, ruchu ludowego oraz partii socjalistycznych;
5. charakteryzuje wydarzenia rewolucyjne 1905–1907;
6. porównuje dynamikę zmian gospodarczych i społecznych na ziemiach polskich z przemianami europejskimi oraz synchronizuje wydarzenia z historii

politycznej.

6. Europa i świat w XIX w. Uczeń:

1. charakteryzuje kierunki przemian społecznych i politycznych w państwach europejskich oraz w Stanach Zjednoczonych i w Japonii;
2. charakteryzuje system polityczny i społeczny imperium rosyjskiego na tle przemian w XIX-wiecznej Europie;
3. opisuje zasięg i ekspansję kolonialną Wielkiej Brytanii, Francji, Niemiec, Rosji i Stanów Zjednoczonych;
4. analizuje polityczne, gospodarcze i społeczne przyczyny oraz następstwa podbojów kolonialnych państw europejskich w Azji i Afryce;
5. charakteryzuje czynniki sprzyjające rozwojowi badań naukowych; rozpoznaje najwięcej osiągnięcia nauki i techniki XIX w.;
6. rozpoznaje dorobek kulturowy XIX w.

V. Wiek XX

1. I wojna światowa i rewolucje w Rosji. Uczeń:

1. wyjaśnia genezę I wojny światowej i opisuje charakter działań wojennych;
2. przedstawia genezę i charakteryzuje przebieg rewolucji rosyjskich w 1917 r.;
3. wyjaśnia wpływ wydarzeń rewolucyjnych w Rosji na przebieg I wojny światowej;
4. opisuje zmiany na mapie politycznej Europy i świata po I wojnie światowej;
5. omawia polskie orientacje polityczne oraz działalność polskich formacji wojskowych w okresie I wojny światowej;
6. wyjaśnia zmiany zachodzące w polityce mocarstw wobec sprawy polskiej, w tym charakteryzuje stanowisko Rosji i Stanów Zjednoczonych.

2. Kryzys demokracji i systemy totalitarne. Uczeń:

1. wyjaśnia przyczyny zwycięstwa bolszewików w Rosji oraz charakteryzuje najistotniejsze przemiany zachodzące w życiu społecznym, gospodarczym i politycznym w ZSRR do końca lat trzydziestych XX w.;
2. wyjaśnia społeczne, gospodarcze, polityczne i kulturowe uwarunkowania rządów autorytarnych w Europie Środkowo-Wschodniej, faszystowskiego i nazistowskiego oraz charakteryzuje aktywność międzynarodową Włoch i Niemiec w latach trzydziestych XX w.;
3. porównuje systemy totalitarne oraz charakteryzuje ich imperialne cele;
4. prezentuje stanowiska nauk społecznych na temat genezy i mechanizmów działania systemów totalitarnych;
5. ocenia politykę świata zachodniego wobec totalitaryzmu nazistowskiego i komunizmu; wyjaśnia genezę II wojny światowej.

3. Europa i świat między wojnami. Społeczeństwo, gospodarka, kultura. Uczeń:

1. charakteryzuje proces demokratyzacji społeczeństw międzywojennych i ustrojów politycznych, z uwzględnieniem następstw I wojny światowej, przemian cywilizacyjnych, w tym kultury masowej;
2. charakteryzuje życie gospodarcze okresu międzywojennego i wyjaśnia mechanizm wielkiego kryzysu gospodarczego oraz porównuje sposoby przezwyciężania jego skutków w Stanach Zjednoczonych i w Europie;
3. rozpoznaje dorobek kulturowy okresu międzywojennego.

4. Odbudowa niepodległości i życie polityczne II Rzeczypospolitej. Uczeń:

1. opisuje proces kształtowania się terytorium II Rzeczypospolitej, w tym powstanie wielkopolskie i powstania śląskie oraz plebiscyty, a także wojnę polsko-bolszewicką;
2. rozpoznaje charakterystyczne cechy ustroju II Rzeczypospolitej w oparciu o konstytucje z 1921 i 1935 r.;
3. opisuje główne ugrupowania polityczne II Rzeczypospolitej, ich aktywność w życiu politycznym oraz przywódców;
4. wyjaśnia przyczyny kryzysu demokracji parlamentarnej w II Rzeczypospolitej; charakteryzuje przyczyny i konsekwencje przewrotu majowego;
5. wyjaśnia uwarunkowania polityki zagranicznej II Rzeczypospolitej;
6. synchronizuje najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski z wydarzeniami europejskimi.

5. II Rzeczpospolita. Społeczeństwo, gospodarka, kultura. Uczeń:

1. charakteryzuje i ocenia dorobek gospodarczy II Rzeczypospolitej;
2. analizuje strukturę społeczeństwa II Rzeczypospolitej, w tym strukturę narodowościowo-wyznaniową oraz charakteryzuje politykę II Rzeczypospolitej wobec mniejszości narodowych i jej uwarunkowania;
3. charakteryzuje dorobek kulturowy II Rzeczypospolitej;
4. prezentuje oceny polskiej historiografii dotyczące II Rzeczypospolitej.

6. Europa i świat podczas II wojny światowej. Uczeń:

1. opisuje główne etapy II wojny światowej i wskazuje przełomowe wydarzenia dla jej przebiegu;
2. wyjaśnia uwarunkowania współpracy niemiecko-radzieckiej w latach 1939–1941 i jej konsekwencje dla państw i narodów Europy Środkowej;
3. charakteryzuje uwarunkowania militarne i polityczne konferencji Wielkiej Trójki oraz ich ustalenia;
4. porównuje I i II wojnę światową – charakter działań wojennych i następstwa obu konfliktów.

7. Europa pod okupacją niemiecką i Holocaust. Uczeń:

1. charakteryzuje politykę III Rzeszy wobec społeczeństw okupowanej Europy, w tym nazistowski plan eksterminacji Żydów oraz innych narodowości i grup społecznych;
2. opisuje postawy Żydów wobec polityki eksterminacji, w tym powstanie w getcie warszawskim, a także opisuje postawy społeczeństwa polskiego wobec

Holokaustu;

3. ocenia stosunek społeczeństw i rządów świata zachodniego oraz Kościoła katolickiego do Holokaustu.

8. Okupacja niemiecka i radziecka na ziemiach polskich. Uczeń:

1. opisuje przebieg i następstwa wojny obronnej Polski w 1939 r.;
2. opisuje międzynarodowe uwarunkowania działalności polskiego rządu na wychodźstwie;
3. wskazuje podobieństwa i różnice w polityce obu okupantów wobec narodu polskiego;
4. opisuje organizację polskiego państwa podziemnego oraz różne formy ruchu oporu, ze szczególnym uwzględnieniem działalności Armii Krajowej;
5. wyjaśnia działania Stalina zmierzające do utworzenia komunistycznego ośrodka władzy w Polsce;
6. wyjaśnia uwarunkowania polityczne i charakteryzuje czyn zbrojny powstania warszawskiego;

7. synchronizuje najważniejsze wydarzenia II wojny światowej z dziejów Polski, Europy i świata.

9. Europa i świat w okresie rywalizacji ZSRR i Stanów Zjednoczonych. Uczeń:

1. opisuje demograficzne, społeczno-gospodarcze i polityczne skutki wojny;
2. rozpoznaje zmiany polityczne na mapie Europy i świata po II wojnie światowej;
3. wyjaśnia genezę zimnej wojny i rozpoznaje jej przejawy w stosunkach pomiędzy ZSRR a Stanami Zjednoczonymi;
4. charakteryzuje problem niemiecki po II wojnie światowej;
5. wyjaśnia cele utworzenia NATO i Układu Warszawskiego oraz charakteryzuje te bloki militarne;
6. charakteryzuje proces integracji Europy Zachodniej;
7. wyjaśnia cele utworzenia ONZ i charakteryzuje jego rolę w rozwiązywaniu problemów współczesnego świata;
8. charakteryzuje przyczyny i skutki przełomowych konfliktów zimnej wojny: wojny koreańskiej, kryzysu kubańskiego, wojny w Wietnamie i wojny w Afganistanie;
9. wyjaśnia źródła i rozwój konfliktu arabsko-izraelskiego po II wojnie światowej.

10. Rozpad systemu kolonialnego. Uczeń:

1. opisuje główne etapy procesu dekolonizacji Azji i Afryki, z uwzględnieniem Indii oraz Indochin;
2. opisuje zmiany na politycznej mapie świata w wyniku procesu dekolonizacji;
3. ocenia polityczne i społeczno-gospodarcze skutki procesu dekolonizacji.

11. Chiny po II wojnie światowej. Uczeń:

1. opisuje główne etapy w dziejach komunistycznych Chin;
2. charakteryzuje maoistowską odmianę komunizmu;
3. charakteryzuje międzynarodową pozycję Chin w okresie rywalizacji ZSRR i Stanów Zjednoczonych oraz po rozpadzie ZSRR.

12. Europa Środkowo-Wschodnia po II wojnie światowej. Uczeń:

1. charakteryzuje proces uzależniania państw Europy Środkowo-Wschodniej od ZSRR, z uwzględnieniem sowietyzacji i stalinizacji;
2. wyjaśnia przyczyny zmian w polityce zagranicznej ZSRR i w polityce wewnętrznej państw satelickich ZSRR po 1956 r.;
3. charakteryzuje proces uniezależnienia się państw satelickich od ZSRR;
4. wyjaśnia przyczyny rozpadu ZSRR i bloku wschodniego;
5. opisuje przeobrażenia ustrojowe w państwach Europy Środkowo-Wschodniej i rozpoznaje charakterystyczne cechy procesu dekomunizacji w państwach bloku wschodniego po 1989 r.;
6. synchronizuje najważniejsze wydarzenia z dziejów świata, Europy Zachodniej i Środkowo-Wschodniej oraz Polski.

13. Polska w latach 1944–1948. Uczeń:

1. porównuje terytorium Polski powojennej z terytorium II Rzeczypospolitej oraz analizuje polityczno-społeczne i gospodarcze skutki zmiany granic;
2. charakteryzuje główne etapy przejmowania władzy przez komunistów w Polsce, z uwzględnieniem działań opozycji legalnej i podziemia antykomunistycznego; opisuje represje stosowane przez radziecki i polski aparat bezpieczeństwa;
3. rozpoznaje charakterystyczne cechy okresu odbudowy i przebudowy gospodarki, z uwzględnieniem reformy rolnej i nacjonalizacji przemysłu.

14. Polska w latach 1948–1956. Uczeń:

1. porównuje procesy stalinizacji państwa polskiego i państw Europy Środkowo-Wschodniej;
2. charakteryzuje system polityczny i społeczno-gospodarczy Polski w okresie stali nowskim, z uwzględnieniem Konstytucji z 1952 r.;
3. rozpoznaje charakterystyczne cechy gospodarki centralnie planowanej i ocenia jej skutki;
4. charakteryzuje zjawisko socrealizmu w literaturze i sztuce.

15. Polska w latach 1956–1980. Uczeń:

1. charakteryzuje i porównuje etapy: 1956–1970 i 1970–1980;
2. wyjaśnia przyczyny kryzysów społeczno-politycznych: 1968 r., 1970 r., 1976 r. i 1980 r.;
3. charakteryzuje działalność opozycji w PRL-u;
4. charakteryzuje relacje państwo-Kościół i ocenia rolę Kościoła w życiu społecznym;
5. charakteryzuje kulturę i życie codzienne w Polsce Ludowej.

16. Polska w latach 1980–1989. Uczeń:

1. wyjaśnia ideę Solidarności i jej wpływ na przemiany społeczno-polityczne w Polsce;
2. charakteryzuje państwo i społeczeństwo w czasie stanu wojennego oraz ocenia społeczno-gospodarcze i polityczne skutki stanu wojennego;

3. opisuje przyczyny i skutki obrad „Okrągłego Stołu”;

4. prezentuje oceny polskiej historiografii dotyczące PRL-u.

17. Narodziny III Rzeczypospolitej. Uczeń:

1. wyjaśnia międzynarodowe i wewnętrzne uwarunkowania procesu odbudowy demokratycznego państwa po 1989 r.;

2. charakteryzuje proces reformowania gospodarki polskiej;

3. ocenia dokonania III Rzeczypospolitej w polityce zagranicznej.

18. Przemiany cywilizacyjne w drugiej połowie XX w. Uczeń:

1. charakteryzuje społeczno-gospodarcze i techniczne skutki rewolucji naukowo-technicznej, rozpoznając osiągnięcia nauki i techniki drugiej połowy XX w.;

2. rozpoznaje charakterystyczne cechy kultury masowej i elitarnej oraz przemiany obyczajowe drugiej połowy XX w.;

3. charakteryzuje zjawisko kontrkultury i ruchy młodzieżowe w kulturze zachodniej;

4. charakteryzuje tendencje sakralizacyjne i desakralizacyjne we współczesnym świecie, oraz proces dostosowywania się Kościoła katolickiego do wyzwań współczesności.